

TÜRKİYE MOBİLYA ENDÜSTRİSİ KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİNİN YAPISAL İNCELENMESİ, SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Abdulkadir MALKOÇOĞLU^a, Kumru YAYLI^a, İbrahim YILDIRIM^a, Fatma ATASEVEN^a

^aKaradeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Orman Endüstri Mühendisliği, 61080, Trabzon, TÜRKİYE, kmalkoc@ktu.edu.tr; ibrahim@ktu.edu.tr

Özet

Bu çalışmada, Türkiye mobilya endüstrisi küçük ve orta ölçekli işletmelerinin sorunları araştırılarak, çözümler önerilmiştir. Bu amaçla hazırlanan çalışma anketi Türkiye genelinde, 110 küçük ve orta ölçekli işletmeye iletilmiş 45 işletmeden anket cevapları alınmıştır. Sonuç olarak; mobilya endüstrisinin en önemli sorununun kalifiye eleman yetersizliği olduğu belirlenmiştir. Bunu; sırasıyla enerji maliyetinin yüksek olması, işçilerin dikkat eksikliği, finansman yetersizliği ve yasa ve yönetmeliklerdeki eksiklikler izlemiştir. Ayrıca, özgün tasarım eksikliği diğer bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, kalifiye eleman yetersizliği sorununun çözümünde meslek odalarının yanı sıra üniversitelerin, meslek yüksekokulları ile ortaöğretim kuruluşlarının eğitim-öğretim programları güncelleştirilerek, okul-sanayi işbirliğine süreklilik kazandırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Mobilya işletmeleri, üretim; sorunlar; çözümler.

SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES IN TURKEY FURNITURE INDUSTRY REVIEW STRUCTURAL, PROBLEMS AND SOLUTIONS

Abstract

In this study, the issue of Turkey's furniture industry, small and medium-sized enterprises investigated and solutions have been proposed. Study questionnaire prepared for this purpose in Turkey, 45 small and medium-sized enterprises from the questionnaire responses were forwarded to the company. In conclusion; The most important problems of the furniture industry has been determined that the lack of

qualified staff. this; The high cost of energy, respectively, the lack of attention of the workers, followed by lack of funding and lack of laws and regulations. In addition, the lack of original design has emerged as another problem. As a result, the solution of the problem of lack of qualified staff in the chambers as well as universities, vocational schools and secondary educational institutions programs have been updated, should be given continuity to the school-industry cooperation.

Keywords: Furniture business; production; problems; solutions.

1.Giriş

Mobilya sektörü, birçok sektörle bağlantısı olan, farklı uzmanlıklarda kişilere istihdam sağlayan emek, bilgi ve teknolojinin yoğunlaştığı bir sektördür. Düşük teknoloji ve sermaye ile emek yoğun faaliyet gösterdiği düşünülen mobilya endüstrisi, küreselleşen dünyada hızlı bir dönüşüm geçirerek geçmiş yıllara oranla çok daha bilgi ve sermaye yoğun bir sektör haline gelmiştir. Bilgi teknolojilerinin üretim süreçlerine giderek entegre olduğu günümüzde, Dünya mobilya pazarında emek, sermaye ve hammadde üzerinden rekabet etmenin güçleştiği, Ar-Ge, yenilikçilik, moda, tasarım ve sürdürülebilirlik gibi etkenlerin Ülkelerin rekabet stratejilerinde yerini almaya başladığı görülmektedir [1, 2, 3, 4].

Türk mobilya endüstrisi, çoğu geleneksel yöntemlerle çalışan atölye tipi, küçük ölçekli işletmelerin ağırlıkta olduğu bir görünüme sahiptir. Buna karşın son yıllarda orta ve büyük ölçekli işletmelerin sayısı hızla artmaya başlamıştır. Hızlı gelişim ve değişim sürecinde olan sektör, markası, kalitesi, sektördeki küçük – büyük ölçekli işletmeleri, coğrafi konumu, ülkenin genel büyüme yönlü politikası, genç nüfusu, kişi başına düşen milli gelirin iyileşmesi gibi faktörler doğrultusunda iç ve dış pazarlarda potansiyel arz etmesine neden olmaktadır. Mobilya sanayi katma değer açısından da ülkemizin önde gelen sektörlerinden olup ihracatta yerli kaynakları en çok kullanan ve ithal ürünlere bağımlılığı en az olan sektörlerden biri olarak ekonomiye katkısı artarak devam etmektedir. Türkiye’de önemli mobilya üretim bölgeleri toplam istihdamdaki paylarına göre; İstanbul, Ankara, Bursa, Kayseri, İzmir ve Adana şeklinde sıralanmaktadır. Bunun dışında Bolu, Eskişehir, Sakarya, Zonguldak, Trabzon, Balıkesir, Antalya ve Burdur’da da mobilya üretimi yapılmaktadır [5,6,7].

Sanayi yapısı içerisinde KOBİ'ler önemli bir paya sahiptir. 2000 yılında, 250'ye kadar çalışanı olan KOBİ'ler tüm işletmelerin % 99,6'sını oluşturmuş toplam istihdamda % 63,8, katma değerde ise % 36 paya sahip olmuştur. Halen sanayi yapısı içerisinde KOBİ'ler özel bir teşkil ettikleri yerlerini korumaktadırlar [8]. Mobilya endüstrisi ile ilgili yapılan araştırmalar ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

Er [9] “Mobilya Endüstrisinde Tasarım Yönetimi (Büyük ve Küçük Ölçekli Türk Firmalarından Örnekler)” konusunu incelemiştir. Sonuçta; işletmelerin yeni ürün tasarım etkinliklerinin firma, organizasyon ve proje düzeylerinde entegrasyonu konusunda sorunlar bulunduğu, tasarım yönetiminin firma kültürü ve büyüklüğü ile ilişkili olarak farklı yaklaşımlarla ele alındığını belirtmiştir.

Kurtoğlu vd., [10] “Türk Mobilya Sanayinin Yapısal Görünümü” konulu çalışmalarında olumlu yada olumsuz göstergelerinden herhangi birinin üzerinde yoğunlaşmadan verilerle sektörel bazda bir bilgi toparlaması ve değerlendirmesi yapmışlardır. Sonuç olarak; Türkiye mobilya sanayisinin önemli yapısal, örgütsel ve teknolojik eksikliklere sahip olduğu, ancak bu olumsuz göstergelere karşın önemli olumlu gelişmeleri de gerçekleştirdiğini ve bunu sürdürdüğü belirtmişlerdir.

Usta ve Güray [11] “Ankara’daki Küçük Ölçekli Mobilya Firmalarının Yapısı Ve Ürün Türlerinin Yöresel Talep İlişkisi” konusunu incelemiştir. Bu amaçla rastgele seçilen işletmelere yüz yüze görüşme tekniği ile anket uygulaması yapılmıştır. Sonuçta; Ankara’daki küçük ölçekli mobilya firmalarında arz-talep ilişkisinin iyi bir şekilde işlediği ve buna göre üretici firmaların büyük bir kısmının stok üretiminde bulunduğu, ürettikleri malların müşteri tarafından alınmaması gibi bir endişeleri olmadığı ortaya konulmuştur.

Burdurlu ve Güçbilmez [12] “Mobilya Endüstrisi İçin Teknoloji Seçiminde Temel Yaklaşımlar” konulu çalışmalarında; alternatif teknolojilerle karşılaştırmada yeni teknolojinin getirisinin daha fazla olması durumunda teknoloji değişikliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Ayrıca; yeni teknolojinin üretimi arttırarak kapasiteyi olumlu etkileyeceği, iş yoğunluğunu azaltması ve kalite artışı sağlayacağını açıklamışlardır.

Efe ve Gürleyen [13] “Endüstriyel Mobilya Üretiminde İleri Teknoloji Kullanımının İşletme Performansına Etkileri” konusunu incelemiştir. İleri teknoloji

kullanımında önemli bir parametre olarak kabul edilen CNC tezgâh kullanımının işletme performanslarında % 30-% 96 arasında olumlu değişim sağladığı belirtilmiştir.

Demirci [14] “Türkiye Mobilya Endüstrisinin Sorunları ve Çözüm Önerileri” konusunu incelemişlerdir. Bu amaçla, Türkiye genelinde büyük, orta ve küçük işletmelerdeki anketi yüz yüze görüşme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak; mobilya endüstrisinin en önemli sorununun eğitilmiş eleman yetersizliği olduğu belirtilmiş; bunu sırasıyla hammadde, teknoloji ve enerji yetersizliği sorunları izlemiştir. Ayrıca, özgün tasarım eksikliği de diğer önemli bir sorun olarak ortaya konulmuştur.

Çaylı (2006) “Türkiye’de Mobilya Sektöründe Faaliyet Gösteren KOBİ’lerin Mevcut Durumu, Sorunları ve Çözüm Önerileri” konusunu incelemişlerdir. Bu amaçla; üretim, kapasite, çalışma hayatı, satın alma, satışlar ve pazarlama, makine parkı ve teknoloji, kredi kullanımı ve yatırımların finansmanı, Avrupa Birliği ve Gümrük Birliği’nin etkileri ile alt yapı ve çevre gibi ana başlıklar altında sunulan konularda anketlerle mevcut durumlarını ortaya koymak, karşılaştıkları sorunları belirlemek ve bu sorunların asılması için çözüm önerilerini ortaya koymuşlardır [15].

Aras vd. [16] “İstanbul’daki Küçük ve Orta Ölçekli Mobilya Üretim İşletmelerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri” konusunu incelemişlerdir. Sonuç olarak; işletmelerin çağdaş üretim yöntemlerine geçmelerini sağlamak için sektörde eğitime önem verilmesi, eğitilmiş eleman sayısının artırılması, küçük ve orta ölçekli işletmelerin bir araya gelerek ekonomik güçlerini ve üretim kapasitelerini birleştirmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca hammadde kalitesinin artırılması, yeni teknoloji kullanımının teşvik edilmesi, ucuz enerji sağlanması, pazarlama ve reklam konularında eğitimin verilmesi ve kredi vb. destekleyici önlemlerin alınmasını önermişlerdir.

Sönmez ve Arslan [17] “Döşemeli Mobilya Endüstrisinin Sorunları ve Çözüm Önerileri” konusunu araştırmışlardır. Sonuç olarak işletmelerin üretime yönelik olarak yaşadıkları temel sorunlar; üretim giderlerinin yüksekliği, hammaddenin zamanında teslim edilmemesi ve nitelikli iş gücü temini olarak belirlemişlerdir.

Üstüner [18] “Ankara’daki Mobilya ve Dekorasyon İşletmelerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri” konusunu ankete dayalı araştırmışlardır. Sonuç olarak firmaların ana sorunlarını; hammadde yetersizliği, hammaddelerde ve üretimde standartların olmaması, teknolojik yeniliklere ulaşamama, tasarımlarda çoğunlukla katalog ve internetteki sitelerde bulunan ürünlerin taklit edilmesi, siparişe bağlı işlerde

düzenli bir üretim planlamasının yapılamaması, yaratıcı ve üretken elemanların eksikliği ve yetersizliği, etkili tanıtımı için kaynak ayrılabilmesi ve kriz ortamına bağlı mali açıdan karşılaşılan sorunlar olarak açıklanmıştır.

Bu çalışma kapsamında, Türkiye'deki küçük ve orta mobilya endüstrisinin mevcut yapısı ve sorunları araştırılarak, bu sorunların işletmeleri nasıl etkilediği araştırılacaktır. Böylece; imalat sanayi içerisinde önemli bir katma değer yaratan mobilya endüstrisi yanında bu endüstri ile ilgili yan sanayinin mevcut sorunlarına yönelik önerilerle işletmelere yönetsel anlamda katkı sağlamaktır.

2. Materyal ve Yöntem

Araştırmanın ilk aşamasında Ülkemizde mobilya endüstrisinde faaliyet gösteren büyük ölçekli işletmeler belirlenmiştir. Bu amaçla, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türkiye Ağaç İşleri Federasyonu (TAİF) ile Mobilyacılar-Marangozlar Odalarına kayıtlı olanların bilgileri derlenmiş, kayıtlı olmayanların ise adresleri belirlenmeye çalışılmıştır.

2.1. Araştırma kapsamı

Araştırma ülkemizde üretim faaliyetinde bulunan küçük ve orta ölçekli mobilya işletmelerini kapsamıştır. İşletme büyüklüğü için istihdamına göre TÜİK'in yaptığı sınıflandırma esas alınmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Çalışan sayısına göre işletme büyüklüğü [19].

İşçi Sayısı	İşletme Büyüklüğü
1-9	Çok küçük ölçekli işletmeler
10-49	Küçük ölçekli işletmeler
50-99	Orta ölçekli işletmeler
100 – üzeri	Büyük ölçekli işletmelerdir

2.2. Araştırma yöntemi

Anketler işletmelerin sahipleri ve yöneticileri ile tasarım, üretim ve pazarlama bölümü yetkililerine yönelik olarak hazırlanmıştır. Araştırma evreninin büyüklüğü nedeni ile araştırmada örneklem grubu oluşturulmuştur. Literatürde örneklem çapının (n) 30 olması örnekleme bölümünün normalliği için yeterli sayılmaktadır. Bu nedenle mevcut imkânlar değerlendirilerek örnek çapı mümkün olduğunca 30'un üzerine

çıkartılmıştır (n>30). Böylece elde edilecek sonuçların daha güvenilir olmasına çalışılmıştır [20].

Anket uygulamasında örnek çapı (n) aşağıdaki eşitlikten hesaplanmıştır [21].

$$n = \frac{Z^2 \times N \times P \times Q}{N \times D^2 + Z^2 \times P \times Q}$$

Burada; Z= Güven Katsayısı (%95' lik güven için 1.96 alınmaktadır), N= Ana kütle büyüklüğü, P=Ölçmek istenilen özelliğin ana kütlede bulunma olasılığı (%95), Q= Ölçmek istenilen özelliğin ana kütlede bulunmama olasılığı (%5), Q=1-P ve D=Kabul edilen örnekleme hatası (%10) belirtmektedir.

Anketler için genellikle işletmelere e-mail veya telefon aracılığı ile ulaşılmış ve cevaplar alınmaya çalışılmıştır. Ayrıca, mobilya işletmelerinin yoğun olduğu bazı yerlerde de anket cevapları karşılıklı görüşmelerle yapılmıştır. Anketler 45 küçük ve orta ölçekli işletmeden sağlanmış, verilerinin derlenmesi 6 aylık bir dönemi içermiştir.

Anketlerin değerlendirilmesi; aritmetik ortalamalar ve yüzde frekans dağılımlarına göre yapılmıştır. Bu amaçla 'SPSS' İstatistik ve 'Microsoft Office Excel' programından faydalanılmıştır. Ancak birden çok seçeneğin önem, katılım, kullanım ve üstünlük derecesine göre cevaplandırılması istenen soruların ağırlıklı ortalamaları hesaplanmıştır. Ağırlıklı ortalama değerlerinin düzeyleri; çok yüksek (4.1-5.0), yüksek (3.1-4.0), orta (2.1-3.0), düşük (1.1-2.0) ve çok düşük (0.0-1.0) olarak belirtilmiştir.

3.Bulgular ve İrdeleme

3.1.Üretim

İşletmelerin üretimde karşılaşılan sorunlara ait verilerin istatistiksel hesaplamaları yapılmış ve sonuçlar Tablo 2' de verilmiştir.

Tablo 2' ye göre, işletmelerin üretimde karşılaştığı en önemli sorunun kalifiye eleman eksikliği olup, bunu enerji maliyetinin yüksekliği, işçilerin dikkat eksikliği izlemiştir. talep yetersizliği ise en önemsiz sorun olarak belirlenmiştir. Burada; üretimde karşılaşılan sorunlardan kalifiye eleman eksikliği çok yüksek, diğerleri ise genellikle yüksek ve orta düzeyde olduğu belirtilebilir.

Bu konuda yapılan çalışmada [16] ; öncelikli sorun olarak eğitimli eleman yetersizliği olduğu belirtilmektedir. Diğer bir çalışmada [17] ise; KOBİ'lerde en önemli sorun olarak üretim giderlerinin yüksekliği belirtilmektedir.

Tablo 2. Üretimde karşılaşılan sorunlar

Sorunlar	Katılım Dereceleri* ve Katılım Sayısı					Toplam	Ağırlıklı Toplam	Ağırlıklı Ortalama
	1	2	3	4	5			
Kalifiye eleman eksikliği	1	0	2	20	22	45	197	4,4
Enerji maliyetinin yüksekliği	1	2	6	12	23	44	186	4,2
İşçilerin dikkat eksikliği	1	5	11	16	12	45	168	3,8
Finansman yetersizliği	2	6	6	21	9	44	161	3,7
Yasa ve yönet eksiklikleri	2	6	11	16	8	43	151	3,5
İşçiler arası sorunlar	4	10	12	9	10	45	146	3,2
Teknoloji yetersizliği	4	10	11	15	5	45	142	3,1
Üretim planı aksaklıkları	3	10	13	13	3	42	129	3,1
İşçi-üst yönetim sorunlar	3	18	7	10	7	45	135	3
Yerli hammadde eksikliği	4	19	4	12	5	44	127	2,9
İthal ham.de temin zorluğu	6	13	10	11	4	44	126	2,9
Talep yetersizliği	7	19	6	8	5	45	120	2,7

*1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum

Eğitimli eleman ihtiyacı duyulan bölümler ve üretimdeki elemanların niteliğine ait verilerin istatistiksel hesaplaması yapılarak sonuçlar Tablo 3 ve Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 3. İşletmede eleman ihtiyacı duyulan bölümler

Bölümler	Katılım Dereceleri* ve Katılım Sayısı					Toplam	Ağırlıklı Toplam	Ağırlıklı Ortalama
	1	2	3	4	5			
Üretim	0	0	0	12	33	45	213	4,73
Kalite- Kontrol	0	1	0	13	31	45	209	4,64
Pazarlama	0	2	1	12	30	45	205	4,56
Ar-Ge	0	1	2	15	27	45	203	4,51
Tasarım	0	2	2	16	25	45	199	4,42

*1:Önemsiz, 2: Az önemli, 3: Kararsızım, 4:Önemli, 5:Çok önemli

Tablo 3'de işletmelerde eleman ihtiyacı duyulan bölümler; yüksek düzeylerde üretim, kalite-kontrol, pazarlama, Ar-Ge ve tasarım olarak çıkmıştır.

Bu konu ile ilgili yapılan çalışmada [10]; sırasıyla tasarım, pazarlama ve kalite kontrol bölümünde eğitimli elemana ihtiyaç duyduğu, diğer çalışmalarda [14, 16] ise; üretim, tasarım, kalite kontrol ve Ar-Ge bölümünde eğitimli elemana ihtiyaç olduğu açıklanmaktadır. Bunlara göre; çalışmada farklı sonuçların ortaya çıktığı, bunun da özellikle ülkemizde işletmelerin tasarıma verdikleri önem ile açıklanabileceği ortaya konulabilir (22, 23, 24).

Tablo 4. Elemanların niteliği

Elemanın Niteliği	Katılım Dereceleri* ve Katılım Sayısı					Toplam	Ağırlıklı Toplam	Ağırlıklı Ortalama
	1	2	3	4	5			
Kalifiye işçi	0	0	0	10	35	45	215	4,78
Teknisyen	1	2	3	17	22	45	192	4,27
Mühendis	1	2	6	12	24	45	191	4,24
Vasıfsız işçi	6	8	0	12	8	44	140	3,18

*1:Önemsiz, 2: Az önemli, 3: Kararsızım, 4:Önemli, 5:Çok önemli

Tablo 4’de işletmeler için üretimde olması gereken eleman türü; yüksek düzeylerde kalifiye işçi, teknisyen ve mühendis olarak belirlenmiştir. Bunları orta düzeyde vasıfsız işçi izlemiştir.

Bu konu ile ilgili yapılan çalışmada [14] öncelikli olarak ihtiyaç duyulan eleman niteliği sırasıyla; kalifiye işçi, tekniker, mühendis şeklinde olduğu, diğer bir çalışmada [10] ise kalifiye işçi, mühendis, teknisyen olduğu açıklanmaktadır. Bunlara göre çalışmada uyumlu sonuçlar çıktığı belirtilebilir.

İşletmelerin çeşitli hammaddelerin sağlanmasındaki zorlukları ve karşılaşılan sorunlara ait verilerin istatistiksel hesaplaması yapılmış sonuçlar sırası ile Tablo 5’de belirtilmiştir.

Tablo 5’de, yüksek düzeyde hammadde fiyatları çıkmış, bunu orta düzeyde diğerleri izlemiştir. Yerli hammadde arz yetersizliği ise en son sorun olarak çıkmıştır.

Bu konu ile ilgili yapılan çalışmada [16]; öncelikli sorun olarak yüksek maliyet, gümrük problemleri ve ithalatta taşımada zaman kayıpları olduğu belirtilmektedir. Çalışma sonuçları bunlarla uyumlu olup, bu da sektörlerdeki aynı sorunların devam etmesi ile açıklanabilir (22, 23, 25).

Tablo 5. Hammadde sağlanmasında karşılaşılan sorunlar

Sorunlar	Katılım Dereceleri* ve Katılım Sayısı					Toplam	Ağırlıklı Toplam	Ağırlıklı Ortalama
	1	2	3	4	5			
Ham.de fiyat yüksekliği	1	0	6	27	11	45	182	4,0
Malzeme standart değil	2	13	9	16	5	45	144	3,2
Gümrük problemleri	5	6	13	15	5	44	141	3,2
İthal taş. zaman kayıpları	10	12	6	11	5	44	121	2,8
Hammadde kalitesizliği	5	18	9	8	4	44	120	2,7
Yerli ham.de arz yetersizliği	7	14	13	9	2	45	120	2,66

*1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum

İşletmelerin teknolojik gelişmeleri izleme ve teknoloji kullanamama nedenlerine ait verilerin sonuçları Tablo 6’da ve Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 6. Teknolojik gelişmeleri izleme yöntemleri

Yöntemler	Katılım Dereceleri* ve Katılım Sayısı					Toplam	Ağırlıklı Toplam	Ağırlıklı Ortalama
	1	2	3	4	5			
İnternet	0	2	2	7	33	44	203	4,61
Fuarlar	3	2	2	12	24	43	181	4,20
Katalog	4	4	4	10	23	45	179	3,98
Dergiler	4	9	9	10	11	43	144	3,35

*1:Hiç kullanılmaz, 2:Çok az kullanılır, 3:Ara sıra kullanılır, 4:Sıklıkla kullanılır, 5:Sürekli kullanılır

Tablo 6’da işletmelerin teknolojik gelişmeleri izleme yöntemi; çok yüksek düzeylerde internet ve fuarlar çıkmış ve bunları yüksek düzeyde kataloglar ve dergiler izlemiştir.

Bu konu ile ilgili yapılan çalışmada [14]; küçük işletmelerin %30’u teknolojiyi takip etmezken, %70’i katalog, dergi ve ulusal fuarlardan takip ettiği, orta ve büyük işletmelerin internet, uluslararası fuarlar ve bunların yanında diğerlerinden de yararlandıkları belirtilmektedir. Diğer bir çalışmada [16]; ise en fazla katalog ve dergi kullanıldığı, bunu fuarlar ve internetin izlediği ortaya konulmuştur.

Tablo 7’de yüksek düzeyde kalifiye eleman yetersizliği ve yüksek maliyet çıkmıştır.

Tablo 7. İşletmelerin yeni teknolojiyi kullanamama nedenleri

Nedenler	Katılım Dereceleri* ve Katılım Sayısı					Toplam	Ağırlıklı Toplam	Ağırlıklı Ortalama
	1	2	3	4	5			
Kalifiye eleman eksikliği	1	7	5	18	14	45	172	3,82
Maliyetinin yüksek olması	2	8	1	20	14	45	171	3,80
Kredi imkânları	5	7	8	12	12	44	151	3,43
Fabrikadaki alan yetersizliği	7	12	4	14	8	45	139	3,09
Ürün satılamama kaygısı	9	11	12	5	8	45	127	2,82

*1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum

Bu konu ile ilgili yapılan çalışmada [14]; öncelikli sorun olarak yüksek maliyet ve atölye yetersizliği olduğu açıklanmaktadır.

3.2. Tasarım, pazarlama ve tanıtım

İşletmelerin tasarım ölçütleri, kullanılan kaynaklar ve yeni ürün geliştirmedeki verileri değerlendirilerek sonuçları Tablo 8, Tablo 9 ve Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 8. Tasarım ölçütleri

Kriterler	Katılım Dereceleri* ve Katılım sayısı					Toplam	Ağırlıklı Toplam	Ağırlıklı Ortalama
	1	2	3	4	5			
Sağlamlık	0	1	2	9	33	45	209	4,64
İşlevsellik	0	0	2	16	27	45	205	4,56
Estetiklik	0	0	1	21	23	45	202	4,49
Ekonomiklik	1	1	4	12	27	45	198	4,40

*1:Önemsiz, 2: Az önemli, 3: Kararsızım, 4:Önemli, 5:Çok önemli

Tablo 8’de işletmelerin tasarım ölçütleri çok yüksek düzeyde olup; sırası ile sağlamlık, işlevsellik, estetiklik ve ekonomiklik olarak belirlenmiştir.

Bu konuda yapılan çalışmada [14]; küçük işletmelerde kalite, estetik, ekonomiklik ve işlevsellik olarak sıralanırken orta ve büyük ölçekli işletmelerde; estetiklik, kalite, işlevsellik ve ekonomiklik olarak açıklanmaktadır. Diğer bir çalışmada [16] ise; dikkate alınan ölçütler sırasıyla ürün kalitesi, estetiklik, ekonomiklik ve işlevsellik olarak ortaya konulmaktadır. Bunlara göre çalışmadaki sonuçların literatürlerle uyumlu çıkmadığı ortaya konulabilir.

Tablo 9. Tasarımda kullanılan kaynaklar

Yöntemler	Katılım dereceleri* ve katılım sayısı					Toplam	Ağırlıklı Toplam	Ağırlıklı Ortalama
	1	2	3	4	5			
Müşteri istekleri	0	1	3	20	19	43	186	4,33
İnternet	1	0	7	15	21	44	187	4,25
İşletme tasarım birimi	3	2	5	9	25	44	183	4,16
Katalog / dergi	2	3	7	14	18	44	175	3,98
Tasarım büroları	15	7	16	1	5	44	106	2,41

*1:Hiç kullanılmaz, 2:Çok az kullanılır, 3:Ara sıra kullanılır, 4:Sıklıkla kullanılır, 5:Sürekli kullanılır

Tablo 9’da; işletmelerin tasarımda kullanılan kaynaklardaki yöntemlerde; müşteri istekleri internet ve tasarım birimi çok yüksek, bunları; daha düşük değerlerle aynı düzeyde katalog/dergi ile orta düzeyde tasarım büroları izlemiştir.

Bu konu ile ilgili yapılan çalışmada [18]; firmaların tasarım ihtiyaçlarını sırasıyla; müşteri istekleri doğrultusunda, katalog/dergilerden, internetten ve tasarım birimi aracılığıyla karşıladıkları belirtilmektedir. Çalışmada genellikle uyumlu sonuçlar

yanında farklılıkların işletmelerin tasarıma giderek daha fazla önem vermeleri ile açıklanabilir.

Pazarlamada satış yolları ve yeni ürün geliştirmede göz önünde bulundurulan faktörlerle ilgili verilerin istatistik değerlendirmeleri yapılarak sonuçlar Tablo 10 ve Tablo 11’de belirtilmiştir.

Tablo 10. Satış yolları

Yöntemler	Katılım Dereceleri* ve Katılım sayısı					Toplam	Ağırlıklı Toplam	Ağırlıklı Ortalama
	1	2	3	4	5			
Fabrikadan	3	4	7	6	24	44	176	4,00
Satış şubeleri	5	3	4	8	23	43	170	3,95
İhracat yapma	5	4	2	12	22	45	177	3,93
Özel sipariş	6	3	6	12	16	43	158	3,67
Aracı yolu ile	7	7	5	11	13	43	145	3,37

*1:Hiç kullanılmaz, 2:Çok az kullanılır, 3:Ara sıra kullanılır, 4:Sıklıkla kullanılır, 5:Sürekli kullanılır

Tablo 10’a göre işletmelerin satış yolları; çok yüksek düzeyde fabrikadan satış, yüksek düzeylerde ise satış şubeleri, ihracat yapma, özel sipariş ve aracı pazarlaması olarak çıkmıştır.

İşletmelerin belirtilen ürün tanıtım yöntemlerine ait veriler değerlendirilerek sonuçlar Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Ürün tanıtım yöntemleri

Yöntemler	Katılım Dereceleri* ve Katılım sayısı					Toplam	Ağırlıklı Toplam	Ağırlıklı Ortalama
	1	2	3	4	5			
Kataloglar	1	0	0	12	32	45	209	4,64
Firma internet sitesi	0	1	4	14	26	45	200	4,44
Ürün broşürleri	2	1	8	19	14	44	174	3,95
Pazarlama elemanları ile	1	5	8	14	16	44	171	3,87
Yurt içi fuarları	5	5	5	12	17	44	163	3,70
Sektör yayınları	6	7	20	5	6	44	130	2,95
Gazete/Dergi ilanları	8	8	15	7	5	43	122	2,84
Diğer internet site ilanları	10	10	13	7	4	44	117	2,66
Sponsorluk	18	10	8	3	5	44	99	2,25
Sokak panoları/Afişler	21	5	8	6	4	44	99	2,25
TV+Radyo ilanları	19	6	13	4	2	44	96	2,18

*1:Hiç kullanılmaz, 2:Çok az kullanılır, 3:Ara sıra kullanılır, 4:Sıklıkla kullanılır, 5:Sürekli kullanılır

Tablo 11’de tanıtım yöntemlerinde; kataloglar, firma internet sitesi çok yüksek; ürün tanıtım broşürleri, pazarlama elemanlarının firma ziyaretleri ve yurt içi fuarlar yüksek; sektör yayınları, gazete/dergi ilanları, ve diğer internet site ilanlarında sponsorluk, sokak panoları/afişler ve TV+Radyo ilanları ise orta düzeylerde çıkmıştır.

Bu konuda yapılan çalışmada [18]; orta ve büyük ölçekli işletmelerin genellikle tanıtım yöntemlerini uyguladıkları; bunların yanında yurt dışı fuarları, radyo, TV ve internet kanalıyla reklam yaparak daha geniş kitlelere ulaşmaya çalıştığı açıklanmaktadır.

3.3. Gümrük birliği ve ticaret

İşletmelerin gümrük birliği ve ticaret ile ilgili verileri değerlendirilerek sonuçlar Tablo 12, Tablo 13, Tablo 14 ve Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 12’de, işletmelerin gümrük birliğine girmenin olumlu etkilerinin hepsi yüksek düzeylerde çıkmıştır.

Tablo 12. Gümrük Birliği’nin olumlu etkileri

Etkiler	Katılım Dereceleri* ve katılım sayısı					Toplam	Ağırlıklı toplam	Ağırlıklı ortalama
	1	2	3	4	5			
İhracat imkânı arttı.	3	1	13	19	7	43	155	3,60
Vergi kalktı ve ihr. kolaylaştı.	5	5	11	14	9	44	149	3,39
U.arası standartta üretim	4	3	16	15	6	44	148	3,36
Üretim kapasitesi arttı.	8	7	9	14	5	43	130	3,02
İleri tek. loji imkânı doğdu	5	7	17	13	2	44	132	3

*1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum

Tablo 13’de olumsuz etkilerde; öncelikle yüksek düzeyde girdi maliyeti yüksekliğinin rekabeti zorlaştırması çıkmış, bunu aynı düzeyde diğerleri izlemiştir. Bunları orta düzeyde teknolojik yetersizliğin rekabeti azaltması izlemiştir.

Gümrük birliği ile ilgili yapılan çalışmada [14];olumlu etkisi olarak ihracat imkânlarının artması, olumsuz etkisi olarak yabancı ürünlerin piyasaya girmesinin yerli mala olan talebi düşürdüğü belirtmektedir. Bunlara göre; Gümrük birliğinin olumlu etkilerinde genellikle uyumlu, olumsuz etkilerinde ise uyumsuz sonuçların çıktığı ortaya konulabilir.

Tablo 13. Gümrük Birliği'nin olumsuz etkileri

Etkiler	Katılım Dereceleri* ve Katılım sayısı					Toplam	Ağırlıklı Toplam	Ağırlıklı Ortalama
	1	2	3	4	5			
Girdi mali.yük. rekabeti zorlaştı.	2	2	18	9	12	43	156	3,63
İthal ürünler iç piyasayı düşürdü.	4	5	13	13	8	43	145	3,37
Düşük kalite ve standart eksikliği rekabeti engelledi	3	7	12	14	7	43	144	3,35
Dış ticarete ilgili bilgi eksikliği	3	9	14	10	7	43	138	3,21
Dış ticaret şirketi yetersizliğidir	6	8	16	5	8	43	130	3,02
Teknolojik yetersizlik rek. azalttı	5	7	18	9	4	43	129	3

*1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum

Tablo 14'e göre; işletmelerin ihracatta karşılaştığı en önemli sorunlarda yüksek düzeyde mevzuat zorlukları ve organizasyon yetersizliği çıkmış, bunları aynı düzeyde diğerleri izlemiş; standart ve kalite ise orta düzeyde ve en önemsiz olarak belirlenmiştir.

Tablo 14. Mobilya ihracatında karşılaşılan sorunlar

Sorunlar	Katılım Dereceleri* ve Katılım sayısı					Toplam	Ağırlıklı Toplam	Ağırlıklı Ortalama
	1	2	3	4	5			
Mevzuattaki zorlukları	4	7	11	13	8	43	143	3,33
Organizasyon yetersizliği	4	6	12	11	8	41	136	3,32
Lojistik	4	10	7	13	9	43	142	3,30
Finansman yetersizliği	4	7	13	13	5	42	134	3,19
Ambalaj	7	8	7	14	7	43	135	3,14
Standart	5	14	9	10	5	43	125	2,91
Kalite	6	15	7	10	5	43	122	2,84

*1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum

İşletmelerin ihracat yaparken karşılaştığı sorunlar ile ilgili yapılan çalışmada [14]; sırasıyla ihracatta mevzuattan doğan zorluklar, ambalaj, SDTŞ'leri ile finansman ve standartların yetersizliği olarak açıklanmıştır. Buna göre, çalışma sonucunun literatürle önemli bir farklılık oluşturmadığı ortaya konulabilir.

Tablo 15'de ithalatta karşılaşılan sorunlarda yüksek düzeylerde teşvik yetersizliği çıkmış, onu mevzuattaki zorluklar ve finansman zorlukları izlemiştir.

Konu ile ilgili yapılan çalışmada [14]; sorunlar sırasıyla teşvik yetersizliği, finansman ve mevzuattaki zorluklar olarak açıklanmaktadır. Buna göre, çalışmada literatürle önemli bir farklılık oluşturmadığı ortaya konulabilir.

Tablo 15. Mobilya ithalatında karşılaşılan sorunlar

Sorunlar	Katılım Dereceleri* ve Katılım sayısı					Toplam	Ağırlıklı Toplam	Ağırlıklı Ortalama
	1	2	3	4	5			
Teşvik yetersizliği	3	1	10	14	11	39	146	3,74
Mevzuattaki zorluklar	4	4	10	11	10	39	136	3,49
Finansman zorlukları	3	4	13	10	9	39	135	3,46

*1: Kesinlikle katılmıyorum, 2:Katılmıyorum, 3:Kararsızım, 4:Katılıyorum 5: Kesinlikle katılıyorum

3.4. Rekabet

Türkiye mobilya endüstrisi işletmelerin kategorisindekilere göre üstün olduğunu düşündükleri unsurlara ait veriler değerlendirilerek sonuçlar Tablo 16’ da verilmiştir.

Tablo 16. İşletmenin avantajlı unsurları

Rekabet	Katılım Dereceleri* ve Katılım sayısı					Toplam	Ağırlıklı Toplam	Ağırlıklı Ortalama
	1	2	3	4	5			
Ürün kalitesi	0	0	5	18	22	45	197	4,38
Yeterli ürün çeşidi	0	1	6	21	17	45	189	4,2
Satış sonrası hizmet	0	4	6	17	18	45	184	4,09
Moda ve müşteri talep analizi	1	1	7	21	15	45	183	4,07
Firmanın “marka” durumu	1	2	9	18	15	45	179	3,98
Ödeme kolaylığı	1	0	14	16	14	45	177	3,93
Fiyat uygunluğu	2	0	12	20	11	45	173	3,84
Pazarlamaya verilen önem	2	5	8	15	15	45	171	3,8
Teknolojinin izlenmesi	1	3	11	20	10	45	170	3,78
Tanıtıma verilen önem	2	6	17	11	9	45	154	3,42

*1:Çok kötü, 2:Kötü, 3:Orta, 4:İyi, 5:Çok iyi

Tablo 16’ya göre, işletmelerin rekabetteki avantajlı unsurlarda; ürün kalitesi ve çeşidi çok yüksek düzeyde ve bunları aynı düzeylerde diğerleri izlemiş; firmanın “marka” durumu, ödeme kolaylığı ve fiyat uygunluğu orta düzeyde ve bunları aynı düzeylerde diğerleri izlemiştir.

Bu konuda yapılan çalışmada [4]; sırasıyla ürün kalitesinde, satış sonrası hizmette ve yeterli ürün çeşidinde çok iyi durumda oldukları ortaya konulmaktadır. Buna göre, çalışma sonucunun literatürle uyumluluk gösterdiği ortaya konulabilir.

4. Sonuç ve Öneriler

4.1. Sonuçlar

Çalışmada işletmelerin sorunları; genel üretim, tasarım-pazarlama-tanıtım, gümrük birliği ve rekabet olarak dört ana kısımda incelenmiştir. Bunların ağırlıklı ortalama düzeyleri; çoğunlukla üretim, tasarım-pazarlama-tanıtım ve rekabette en yüksek; gümrük birliğinin etkileri ve ticarete ise yüksek çıkmıştır.

Genel üretimde karşılaşılan sorunlarda; öncelikli olarak kalifiye eleman ve enerji maliyetinin yüksekliği çıkmıştır. İşletmede eleman ihtiyacı gerekli bölümlerin hepsinde önemli görülmüş, üretim, kalite-kontrol, pazarlama, Ar-ge ve tasarım olarak sıralanmıştır. Elemanların niteliği bakımından üretimde öncelikli olarak kalifiye işçilere ve bir miktar düşük değerlerle tekniker ve mühendise ihtiyaç duyulmaktadır. Hammadde türü ve tedariki bakımından ise; genellikle sorunlar orta düzeylerde görülmüş; hammadde sağlanmasında karşılaşılan sorun olarak yüksek maliyet çıkmıştır. İşletmelerin yeni teknolojiyi izleme yöntemlerinin internetten sağlandığı belirlenmiştir. Bu teknolojileri kullanamama nedenlerinde ise kalifiye eleman eksikliği ve yüksek maliyet olarak ortaya konulmuştur.

İşletmelerin tasarım, pazarlama ve tanıtımında; tasarım ölçütleri çok önemli görülmüş ve sağlamlık, işlevsellik, estetiklik ve ekonomiklik olarak sıralanmıştır. Tasarımda kullanılan kaynaklara ait yöntemlerde; müşteri istekleri, internet ve tasarım birimi olarak sıralanmıştır. Pazarlamada işletmelerin satış yolları genellikle normal değerlerde ve fabrikadan satış olarak belirlenmiştir. Ürün tanıtım yöntemleri; önemli düzeyde olup, kataloglar ve firma internet sitesi olarak çıkmıştır.

İşletmelerin gümrük birliğine girmenin etkileri ve ticaretteki sorunlar yüksek düzeylerde çıkmıştır. Bunlardan gümrük birliğinin olumlu etkileri ihracatın artması, olumsuz etkisi ise girdi maliyetinin yüksekliğinin rekabeti zorlaştırması olarak belirlenmiştir. İşletmelerin ihracatta karşılaştığı sorunlar da mevzuat zorlukları ve organizasyon yetersizliği; ithalatta ise teşvik yetersizliği çıkmıştır.

İşletmelerin rekabetteki avantajlı unsurları, ürün kalitesi ve yeterli ürün çeşidi olarak belirlenmiştir.

4.2. Öneriler

Mobilya endüstrisi KOBİ'lerinin üretimle ilgili en önemli sorunu kalifiye eleman eksikliğidir. Bu konu ile ilgili olarak; mevcut eğitim sisteminin gözden

geçirilmesi faydalı olacaktır. Mobilya sektörüne yönelik eğitim alan öğrencilerin gelişen teknolojiye uygun ve uygulamaya yönelik eğitim almalarının, sanayide başarı şanslarını arttıracığı düşünülmektedir. Bu nedenle okul-sanayi işbirliğine süreklilik kazandırılmalıdır.

Yurt içinde üretilen odun hammaddeleri mobilya endüstrisinin ihtiyacını miktar, zaman ve kalite olarak tam karşılayamamakta ve işletmelerin hammaddeyi daha yüksek fiyatlara almasına neden olmaktadır. Buna göre; devletçe ormanların verimli kullanılması için önlemler alınmalı ve endüstriyel plantasyonlar oluşturularak işletmelerin odun kökenli hammadde ihtiyacı uygun fiyat ve miktarlarda karşılanmalıdır.

Ülkemizde mobilya tasarımı giderek daha anlaşılır bir nitelik kazanmaktadır. Bu amaçla insan yaşamına uygun mobilya üretimi için kopyalama yerine özgün tasarımların geliştirilmesi ve yapılmasına ağırlık verilmelidir.

Kaynaklar

- [1] Ankara Kalkınma Ajansı; Siteler, Mobilya ve Ankara 2011-2012.
- [2] Anonim, D.P.T., Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ağaç Ürünleri ve Mobilya Sanayi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, (2007-2013), Mayıs 2006.
- [3] Gürpınar, K. Ve Barca, M., Türk Mobilya Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücü Düzeyi ve Nedenleri, Eskişehir OGÜ İİBD. Dergisi, 2007; 2(2): 41-61.
- [4] Arslan, A., Sönmez, A. ve Gürleyen, L., Türkiye Mobilya İşletmelerinin Rekabet Gücünü Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi, Politeknik Dergisi, 2009; 12 ,1: 47-53.
- [5] TOBB, Türkiye Mobilya Ürünleri Meclisi Sektör Raporu, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Ankara, 2013.
- [6] Sanayi Genel Müdürlüğü; Sektörel Raporlar ve Analizler Serisi, Mobilya Sektörü Analizi 2013-1.
- [7] Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri Sekreterliği, Mobilya Sektör Raporu, 2014.
- [8] Sengezer, E.,Türk, KOS'u için Uygun Büyüklük Tanımı, Ankara Sanayi Odası Dergisi, Mayıs-Haziran Sayısı, 25 s, 1992.

- [9] Er, A. H., Mobilya Endüstrisinde Tasarım Yönetimi (Büyük Ve Küçük Ölçekli Türk Firmalarından Örnekler), I. Ulusal Mobilya Kongresi, Kasım 1997, Ankara, Bildiriler Kitabı: 79-89.
- [10] Kurtoğlu, A., Koç, H. ve Aksu, B., Türk Mobilya Sanayinin Yapısal Görünümü, I. Uluslar Arası Mobilya Kongresi ve Sergisi, Ekim 1999, İstanbul, Bildiriler Kitabı: 19-29.
- [11] Usta, İ. ve Güray, A., Ankara'daki Küçük Ölçekli Mobilya Firmalarının Yapısı Ve Ürün Türlerinin Yöresel Talep İlişkisi, I. Uluslar Arası Mobilya Kongresi Ve Sergisi, Ekim 1999, İstanbul, Bildiriler Kitabı: 545-553.
- [12] Burdurlu, E. ve Güçbilmez, M., Mobilya Endüstrisi İçin Teknoloji Seçiminde Temel Yaklaşımlar, I. Uluslar Arası Mobilya Kongresi ve Sergisi, Ekim 1999, İstanbul, Bildiriler Kitabı: 435-446.
- [13] Efe, H. ve Gürleyen, L., Endüstriyel Mobilya Üretiminde İleri Teknoloji Kullanımının İşletme Performansına Etkileri, III. İleri Teknoloji Sempozyumu, Ağustos 2003, Ankara, Bildiriler Kitabı: 1-21.
- [14] Demirci, S., Türkiye Mobilya Endüstrisinin Yapısı Sorunları ve Çözüm Önerileri, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2004.
- [15] Çaylı, M., Türkiye'de Mobilya Sektöründe Faaliyet Gösteren KOBİ'lerin Mevcut Durumu, Sorunları ve Çözüm Önerileri (2000-2004 Anket Uygulamalı), Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi (Bülent Ecevit Üniversitesi), Fen Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak, 2006.
- [16] Aras, R., İmirzi, H., Ö. ve Akın, H., İstanbul'daki Küçük ve Orta Ölçekli Mobilya Üretim İşletmelerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri, Gazi Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi, Mobilya ve Dekorasyon Eğitimi Bölümü, Politeknik Dergisi, 2007; 10, 7: 105-110.
- [17] Sönmez, A. ve Arslan, A., R., Döşemeli Mobilya Endüstrisinin Sorunları ve Çözüm Önerileri, Gazi Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi, Mobilya ve Dekorasyon Bölümü, Politeknik Dergisi, 2010; 13: 191-201.
- [18] Üstüner, A., İ., Ankara'daki Mobilya ve Dekorasyon İşletmelerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2010.
- [19] Anonim, Küçük Ölçekli İmalat Sanayi İstatistikleri, DİE, 6, Ankara, 1996

- [20] Çil B., İstatistik, Ankara, Detay Yayıncılık 187,196; 2000.
- [21] İslamoğlu A.H., Bilimsel Araştırma Yöntemleri, İstanbul, Beta Basım Yayın Dağıtım, Baskı. 1, 2002.
- [22] Anonim, Türkiye Mobilya Ürünleri Meclisi Sektör Raporu, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Ankara, 2013.
- [23] Anonim, Mobilya Sektörü Raporu, T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sanayi Genel Müdürlüğü, Sektörel Raporlar ve Analizler Serisi, 2013-1.
- [24] Malkoçoğlu, A., Mobilya Endüstrisi Ders Notları (Yayınlanmamış), KTÜ. Orman Fak. Orman Endüstri Müh. Bölümü, Trabzon, 2014.
- [25] Anonim, Mobilya Sektör Raporu, Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri, 2014.